

ÚVODNÍ SLOVO PŘEDSEDY ČESKÉ BIOKLIMATOLOGICKÉ SPOLEČNOSTI

Dámy a pánové, vážené kolegyně a vážení kolegové z České i Slovenské republiky,

je mi opravdu potěšením, že můžeme společně zahájit již dvanáctou tradiční bioklimatologickou konferenci. Ačkoli dvanáctka není nikterak okrouhlým číslem, přece jen mi dovoluňte připomenout, že již uplynulo plných 41 let od naší 1. československé bioklimatologické konference (LIBLICE 1955). Jednačtyřicet let - to je opravdu velmi dlouhá doba, naplněná prací několika generací bioklimatologů té, která již odešla, té, které se čas k jejímu odchodu nachyluje i té současné.

Dovoluňte mi při tomto ohlédnutí vzpomenout ztráty z letošního léta. Odešel navždy jeden ze zakladatelů Československé bioklimatologické společnosti, náš dlouholetý, čínorodý předseda z let 1967 až 1985, prof. MUDr.Karel Synom. Jako čestný člen Společnosti byl při odstoupení z aktivity zvolen čestným předsedou ČSBkSa dekret s tímto oceněním jeho zásluh přebíral na 9. bioklimatologické konferenci v Karlových Varech roku 1985. Nyní 26. září by se byl dožil 80 let. Čest jeho památce!

Je nesporné, že řada našich bioklimatologických konferencí, tehdy celostátních a také s mezinárodní účastí, během čtyř decenií posunovala bioklimatologickou vědní disciplínu i její aplikace pomalu ale vytrvale kupředu. To, že se tak může dít i dnes, je zásluhou především garanta této 12. konference dr. ing. Rožnovského a jeho týmu, s nímž naše nyní "oboustátní" zasedání připravil.

Dvanáctá česko-slovenská bioklimatologická konference se koná v době nikoli lehkého postavení vědy v transformačním období společnosti. Výrazné redukce a změny charakteru výzkumných institucí, zásadní transformace zemědělství, lesního hospodářství i zdravotnictví jako hlavních odběratelů bioklimatologických poznatků, tržní systém odstartovaný bez přívlastku a proto s obtížným diferencováním zájmů soukromých a veřejných i hodnocením statků tržních a mimotržních - to vše zaznamenala obec bioklimatologů vítajíc pozitiva po pádu totality a vyrovnávajíc se s průvodními jevy velkého společenského třesku.

Nevím, zda a do jaké míry budete se mnou souhlasit v tom, že jedním z těch nepříjemných průvodních jevů je podceňování vědy jako takové. Projevuje se různě motivovaný nezájem o vědecké poznatky, jejich podceňování ba i jednoznačné odmítání jejich využití. Náš svět nyní řídí ekonomie a - ať se nám to líbí či nikoli - ekonomové. Jako nyní už několik let nezávislý expert se setkávám běžně s tím, že tam, kde se opravdu rozhoduje v obecných záležitostech, za jediné pozoruhodnou nauku je pokládána makroekonomie, někdy téměř jako "běda všech věd" neblahé paměti. Ostatní vědy jakoby neměly dost jednoznačná schémata, která by vnímali a uznávali politikové a vedoucí úředníci moci výkonné. Do právních norem se pak nejednou dostávají formulace, proti nimž už věda 19. století snesla náležitě a od těch dob obecně respektované argumenty. Při úpravě reálií blízkých bioklimatologii se často svářejí dvě krajnosti - neoliberalismus a zelený fundamentalismus. Snad je tu ve hře - kromě psychologicky pochopitelných emocí posttotalitního období - též filosofie

postmodernismu, která přímo formuluje nedostatečnost dosavadní vědy a tedy také oprávněnost všelikých "alternativ" k ní.

Podle mého názoru vyplývá z toho jedna aktuální nutnost - podávat závěry vědy, určené pro praxi, v takových formulacích, aby oslovovaly decisní sféru. Ve vědách máme k dispozici hluboké analýzy, analyzujeme i v bioklimatologii znovu a znovu, jak je to jistě zapotřebí. Při tom však často postrádáme souborné vyhodnocení analýz v prakticky upotřebitelné syntéze. V takové syntéze, která respektuje též ekonomické, sociální a politické aspekty, pro účelnou aplikaci nezbytné.

Víme všichni, jak veřejně významné problémy se týkají bioklimatologie, např. v ekologických vazbách biometeorologických a bioklimatických dějů. Jako lesník mohu poukázat např. na aktuální problematiku možné globální, antropicky podmíněné změny podnebí nebo na lesní imisní kalamitu. Ta jasně ukazuje, že člověk podnebí již velmi výrazně změnil, byť zatím nikoli globálně. Jsou to dále otázky veřejně prospěšných environmentálních funkcí lesů. V těchto tematických máme velkou řadu analýz. Nepochybuji o tom, že i zde na naší konferenci budeme mít potěšení z nových poznatků.

Přes hromadu analýz imisního působení však lesnická praxe v Krušných horách budovala v posledním čase na koncepci "imise jsou za námi" - a po zimě 1995/96 stojí v rozpacích nad novým masovým postižením tamních lesů na ploše tisíců hektarů. Také teprve po letech se začíná připouštět, že sám původní přístup k řešení lesní imisní kalamity "imisními těžbami" se vznikem obrovských holosečí nebyl správný. Bioklimatologické poznatky ukazovaly ovšem od samého začátku výzkumu dané problematiky, že je nutný zcela nový způsob lesnického myšlení v prudce se měnícím světě.

Nyní se podařil velký týmový krok v syntéze, týkající se možné globální změny podnebí, a to v rámci U.S. Country Studies Program. V oboru možných dopadů v zemědělství a lesnictví a co se týká účelné prevence jsou zásadní hlediska ujasněna. Práce na projektu doložila, jak obtížné je dotáhnout přírodovědné závěry v týmu až do koncovek lesopolitických a ekonomických, bez nichž jejich využití je nemožné. nutno však říci, že i tato obsáhlá syntéza našla zatím jen malou odezvu v decisní sféře, které byla určena.

Proč tomu tak je? Jednou z příčin, jak se domnívám, je to, že se pořad ještě věnuje málo pozornosti kontaktům s veřejností, těm "public relations" bioklimatologie, které vytvářejí základy pro srozumění s poznatky vědy. Naše bioklimatologické konference, aktuální semináře, spolupráce s masovými médii by v tomto směru mohly mít větší význam než kdykoli dříve, neboť vytváření konsensu má v demokratickém systému mimořádně velkou váhu.

Dámy a pánové, na úvod 12. bioklimatologické konference jsem si dovolil několik obecnějších myšlenek o vědě a dnešku a proto, že bioklimatologie jako vyhraněný interdisciplinární obor by se měl výrazně podílet na řešení velmi závažných, veřejně prospěšných problémů změn životního prostředí člověka, zvířat i rostlinstva v důsledku silných tlaků civilizačních procesů. Jsou to jedny ze stěžejních problémů lidstva na sklonku 20. století.

Předpokládám, že se o nich hodně dovíme. Přeji vám mnoho nových poznatků, užitečná setkání a příjemnou pohodu na našem dvanáctém "oboustátním" bioklimatologickém zasedání v klínu jižní Moravy!

*Rožnovský, J., Litschmann, T. (ed.): XII. Česko-slovenská bioklimatologická konference,
Velké Bílovice, 1996*

Vladimír Krečmer